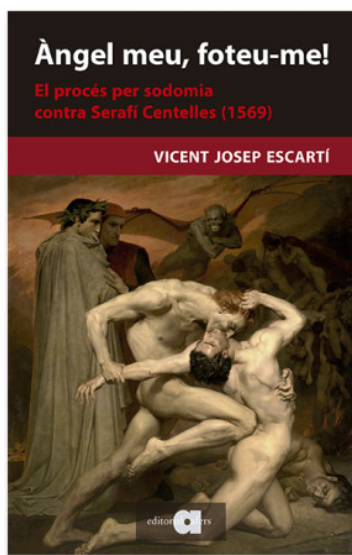

Nobles sodomites del segle XVI

Autoria: Vicent Josep Escartí

Títol: *El procés per sodomia contra Serafí Centelles (1569)*

Editorial: Afers, Catarroja, 2025

320 pàgines

El mot sodomia deriva de la ciutat de Sodoma, ja citada en el *Gènesi*¹, que va ser destruïda juntament amb la de Gomorra per pluges de sofre i foc, perquè algunes de les seues gents practicaven el coit nefand o contra-natura, conculcador de la facultat pro-creadora. Transgressió que s'ha equiparat amb els crims d'heretgia i de lesa majestat i, per tant, ha estat susceptible d'aplicar-se-li les penes capitals més cruels: garrot i sobretot cremació, a més de confiscació de béns.

En el llibre que ressenyem, Escartí ens conta que el 1555 en sentenciaren Antonio Cardomenutto, coc del comte d'Aitona². Però que abans de cremar-lo el feren seure sobre unes graelles roents, com a càstig a la part del cos que més havia pecat.

Tot açò ve a propòsit perquè en la segona meitat del XVI hi hagué dos processos de sodomia a nobles valencians: el de Serafí Centelles i Serra, el 1569, de noble nissaga, i el de Pere Lluís Galcerà de Borja, gran mestre de Montesa i germà de sant Francesc de

¹ *Gènesi*, 18: 16-20-22-26, i 19: 1-4-24.

² ARV. Governació, 4429, 621.

Borja, el 1572. I del primer procés tracta l'obra de Vicent Josep Escartí: *Àngel meu, foteu-me! El procés de sodomia contra Serafí Centelles*, publicada per editorial Afers, on Escartí ha fet un minuciós i interessant estudi d'aquella causa i la seua transcripció, a partir dels documents custodiats a l'Arxiu del Regne de València³.

La singularitat del procés rau en les grans diferències de classe social i d'edats a què pertanyen els dos implicats. L'acusador, Joan Baptiste Aviego, de 16 o 17 anys, pertany a la menestralia, és escriptent de notari i fill del sucrer del mercat. Don Serafí Centelles, de 52 anys, l'acusat, pertany a la noblesa, és germà del baró d'Almedíxer, concunyat del duc de Gandia i cunyat de l'humanista Honorat Joan, antic preceptor del Felip II i del príncep Carles. A més, havia sigut governador del comtat d'Oliva i curador personal del comte Pere de Centelles⁴ durant la seua bogeria.

Els fets ocorren en estiu, el 28 de juny de 1569, vespra de sant Pere, quan Joan Baptiste Aviedo i Gaspar Coscolla, també escriptent⁵, van a la taverna de Joan Pablo a desempenyorar el *tudesquillo* d'Aviego –una mena de casaca o capot alemany– però li hi manquen quatre reals castellans per a fer-ho. Aleshores, però, don Serafí Centelles s'hi troba menjant i bevent en el local, repara en els dos joves, els convida i s'ofereix a Joan Baptiste per a prestar-li els diners que li falten. Encara que sols li'ls podrà deixar per la vesprada, a l'hora de l'oració de prima, quan cobre de don Lluís Jofré el deute que li deu. Ell accepta volenter i don Serafí el besa en la galta. A més, com fa molta calor i per passar el temps, Centelles li proposa d'anar a una altra taverna i després al bany públic. Ja que ha suat molt, l'endemà és la festivitat de sant Pere i estrena un vestit de raixa.

Al llarg del dia, Centelles el convida a menjar i a beure i al bany de les Torres, on li farà una *fellatio*, també alguns tocaments, es masturbarà, i dues peticions per a que copulen: el jove com agent i el noble com pacient. Cobrat el deute de Jofré, Centelles li deixa els quatre reals a Joan Baptiste i aquest l'acompanya a sa casa perquè el noble va molt embriac. En arribar-hi, don Serafí li tanca la porta amb clau i torna requerir

³ Consistents en 117 folis escrits sobre l'esmentat procés, datats entre l'1 de juliol i el 3 de novembre de 1569, signatura Reial Audiència³. Processos Criminals, lletra 8, núm. 34, i el de la sentència del denunciante, de l'11 de febrer de 1570, Reial Audiència. Sentències, caixa 10, núm. 111.

⁴ Pere de Centelles Riusec i Folch de Cardona (Oliva, 1537 - 3 de maig de 1569), quart comte d'Oliva i baró de Nules.

⁵ En la notaria de March Antoni Bernich.

Aviego amb el mateix propòsit. També li confessa que, en altres ocasions, ho havia fet amb un franciscà i amb un mosso que tenia a casa. Però que l'any següent, el 1570, era Jubilar i l'Església els perdonaria. Tanmateix, el jove tampoc hi consent i amenaça don Serafí de posar-se a cridar si no li obri la porta. Al capdavant, Centelles accedeix a que Joan Baptiste se'n vaja.

L'endemà, 29 de juny, festa de Sant Pere, Aviego acompanya l'esposa del notari Vilacampa, on ell treballa, a actes religiosos i de gaudi. Però li conta a Coscolla que "...ne tenia gran descontentament del que lo dit don Serafí li havia volgut fer y cometre"

El 30, preocupat per les repercussions que poden implicar-li els fets del 28, parla amb el pare Nofre Climent, teòleg del monestir de Predicadors, que s'enfada molt amb ell, però li aconsella que, com no té testimonis, millor fóra que s'ho confessés per a remeiar tan gran mal o que parlés amb el justícia criminal per a que ho solucionés.

Tanmateix, Aviego denuncia don Serafí per sodomia, el que comportarà el procés, amb acusacions i refutacions i es practicarà una visura o reproducció dels fets. També una trentena de declaracions, procedents de persones de diversos estaments o braços: el nobiliari, el religiós, la burocràcia administrativa de la ciutat, i del grup més nombrós, el de la menestralia, dins del qual declaren tres dones. Testimonis que complementen la informació de la causa i aporten dades ben interessants de la vida, del llenguatge d'aleshores i pautes de conducta i pensament.

Els fets semblen clars, però hi trobem, ben palés, que la balança es decanta molt a favor del noble. Perquè al capdavant, Joan Baptiste Aviego, de 17 anys, és fill d'un sucrer, encara que els pares siguin "...bons cristians tan honrats quant n'i pot haver en València", "...exercitats en coses del servisi de Déu". Que l'han educat amb bons mestres de bones pràctiques i ha tingut virtuosos amics i no està tret en cap gènere de vicis. Però en "...veure'l tan bonàs y simple [...], li deyen que sempre seria un gran ase y no-s sabia defensar de res que li farien". Andreu Taraçona, teòleg, diu que coneix Aviego i el té "...per molt defallit y persona de poch juí". I que no havent-hi persona que pogués testificar a favor d'ell "...era prou escusat de manifestar-ho a la justícia, sinó a son confessor..."

Altra declarant, parla de la por d'Aviego davant de les peticions del noble Centelles “...essent com és orat, atrevit i temerari, y tenint l'aspecte rigorós com té, lo haguera mort, portant com portava armes defensives, o que ab alguna pedra o ab les mans lo haguera ofegat o romput lo cap y haguera publicat que per mala criança o desacato que lo Joan Baptista li havia fet, lo hauria mort e maltractat y afrontat”.

Mossén Pere Perpinyà, senyor de Mirafior, diu que “...no creu ni pot creure que don Serafí Centelles haja fet una cosa tan mala y bruta...”, “y que per lo semblant ho dirà qualsevol persona que d'aquell tinga coneixença”. I que el que havia passat no eren sinó “...burles y chacotes que s'usen y s'an usat entre cavallers i altres persones de q[u]alitat; nadant y stant en algunes cases de dones enamorades [...], y fer riure els miradors”. Altra cosa és “...continuar de besar-lo per moltes voltes y en parts secretes y ab mals modos y meneos y desigs descoberts”.

De don Serafí, un testimoni declara que és “...persona borracha y de fora de tino”, però que el seu llinatge és “...dels més autèntichs i principals [...] exceptats los de la casa real de sa magestat y dels altres reys chrestians”. I que el noble “...fàcilment hauria d'insurtir por y temor [...] al dit Joan Baptiste, y a qualsevol altre jove...” Però que no creu que s'hi hagen produït els fets denunciats per un argumentari molt simple, pueril, atès que per la “... gràcia del Nostre Senyor y per la devoció que-s té [...] a la Concepció de la Mare de Déu, es treta la present çitutat y regne del dit vici y pecat nefandíssimo de sodomia [...] sinó vituperant lo dit de[te]stable crim, quant algun estranger és [a]premiat”. Aleshores es consideraven sodomites els turcs, moros i grecs.

La resulta del judici és ben curiosa. L'11 de febrer de 1570, mig any i escaig després de presentar la denúncia hi hagué sentència. Però contra el denunciant, la víctima, el jove escriptent, condemnat a *exilium perpetuum*, a allunyar-se de per vida de la ciutat i regne de València, D'altra banda, sobre el noble Centelles no s'hi ha trobat, ara per ara, cap càstig o pena.

Josep Lozano